

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAB

Redigeret af Det norske Myrselskabs sekretær, torvingeniør J. G. Thaulow.
Det norske Myrselskabs adresse er indtil videre: Parkveien 15, Kristiania. — **Telefon 27 53.**

Anreps Torvmaskiner

HERVED bekendtgøres, at retten til at fabrikere mine TORVMASKINER er ophørt den 15de juni d. a. ved Munktell's Mekaniska Verkstads A.-B., Eskilstuna, og har jeg fra og med nævnte dato overladt denne ret til

**ÅBJÖRN ANDERSONS MEKANISKA
VERKSTADS A.-B. SVEDALA, SVERIGE,**

som i overensstemmelse med 5 erholdte og 4 ansøgte patenter udfører disse Maskiner med *flere væsentlige forbedringer.*

Markaryd den 27de juni 1904.

A. ANREP

Under Henvisning til ovenstaaende tillader vi os at meddele, at vi har overtaget eneretten til at fabrikere Ingeniør A. Anreps torvmaskiner, hvilke sammen med vore tidligere fabrikerede og af Ingeniør Fredriksson konstruerede torvmaskiner, kommer at fabrikeres af os under benævnelsen

Anrep-Svedala Torvmaskiner

Ved moderate Priser i Forbindelse med omsorgsfuldt udført arbejde skal vi stedse søge at vinde ærede kunders tillid.

Svedala den 27de juni 1904.

ÅBJÖRN ANDERSSONS

Mekaniska Verkstads A.-B.

Post- och telegrafadress: »Gjuteriet Svedala«.

Dyrk Myrer omkring i Landet!

Anvend Torvströ i Fjös og Stald!

Bliv Medlem af Det norske Myrselskab!

Kontingent 2 Kr. aarlig.

T**IL MEDLEMMERNE!**

Aarskontingent for 1904 blev indkasseret gennem postopkrav sammen med forsendelse af »Meddelelse nr. 3«. For de medlemmers vedkommende, der er bosat i Kristiania, indkasseredes kontingenten ved regningsbud.

For senere tegnede nye medlemmers vedkommende indkasseres kontingenten paa samme maade.

Da denne fremgangsmaade er bekvem, vil den ogsaa for fremtiden blive praktiseret, naar kontingenten ikke er indsendt til selskabets sekretær i løbet af aarets 6 første maaneder.

Beløbet indsendes lettest og billigst pr. postanvisning.

Forandret adresse bedes godhedsfuldt meddelt sekretæren, forat selskabets skrifter snarest og sikrest mulig kan komme medlemmerne ihænde.

Vedlagte brune indmeldelseskort bedes godhedsfuldt paaført **nye medlemmers navne** og snarest indsendt til selskabet.

Myrselskabets kontor er i Parkveien 15^{III}, Kristiania, og har **telefon nr. 2753**.

Myrselskabets medlemmer og andre, der interesserer sig for myrsagen, indbydes til ved leilighed at besøge myrselskabets kontor, hvor forskjelligt af interesse vil blive forevist.

Sekretæren er bortreist indtil medio december.

Flere artikler maa af mangel paa plads udstaa til næste nr. af »Meddelelserne«, der agtes udgivet i januar 1905.

Lokale myrforeninger, landhusholdningsselskaber, landboforeninger og andre kan erholde selskabets »Meddelelser« tilsendt for 25 øre pr. stk., naar mindst 50 eksemplarer rekvireres.

Alle artikler, der ikke er anderledes mærkede, er forfattede af sekretæren.

Ved aftryk og oversættelse af artikler i dette blad anmodes om kildeangivelse.

DET NORSKE MYRSELSKABS PRIS

PAA MYRKULTUR- OG TORVINDUSTRI-
UDSTILLINGEN I BERLIN, FEBRUAR 1904.

FOR DEN KOLLEKTIVE SAMLING af torvprøver, fotografier og literatur vedrørende torvindustrien i Norge, som »Det Norske Myrselskab« lod udstille i Berlin, har myrselskabet modtaget en **Udmerkelse med Sølvplaket.**

Sølvplaketten er 9,5×14 cm. og ligger i et smukt etui.

Hosstaaende illustration viser plakettens udseende. Den er udført af den bekendte tyske kunstner HANS AM ENDE, og illustrerer myrsagens symbol:

Industrien og Landbruget, som rækker hverandre haanden til fælles interessers fremme.

MYRSELSKABETS AARSMØDE

---

*Aarsmødet agtes afholdt i Kristiania
i løbet af markedsugen i begyndelsen af
februar maaned 1905.*

*Tid og sted samt program for mødet
vil senere blive bekendtgjort.*

FORANSTALTNINGER TIL MYRSAGENS FREMME.

Den foreløbige redegjørelse.

SOM refereret i »Meddelelse nr. 3« anmodede stortinget — efter forslag af stortingsmand statsadvokat Castberg — den 17de februar d. a. regjeringen om snarest mulig for stortinget at fremlægge resultaterne af forskellige forsøg, undersøgelser og overveielser vedrørende foranstaltninger til myrsagens fremme, i tilfælde ledsaget af forslag.

I st. prp. nr. 1 (1904—05), hovedpost VII, kap. 3, tit. 18 har landbrugsdepartementet givet en foreløbig redegjørelse herfor, og som vi i det følgende punktvis skal gengive.

Punkt 1. At lade statsbanernes godstogslokomotiver og jernbanestationer samt statens øvrige indretninger og kontorer forsøgsvis anvende torv som brændsel, hvor dertil er anledning og hvor saadant brændsel kan erholdes til en af vedkommende departement nærmere bestemt pris og af brugbar kvalitet.

I anledning af stortingets beslutning af 17de februar 1904 angaaende foranstaltninger til myrsagens fremme har myrselskabets sekretær oplyst følgende, vedrørende punkt 1:

»For at skaffe torv til saadanne forsøg fik myrselskabet en privatmand til i sommer at paabegynde torvdrift paa *Rustadmyren* pr. Kongsvinger med en fra Sverige indkjøbt torvmaskine Anrep II. Myren ligger umiddelbart ved *Flisenbanen* imellem Kongsvinger og Roverud stationer.

Til forsøg med torvfyring paa lokomotiver er Flisenbanen en af de gunstigste i vort land, idet banen ligger inde i landet og har derfor høie kulpriser. Kullene maa delvis fragtes paa den private bane, Hovedbanen. Flisenbanen er tillige praktisk talt uden stigninger og ikke meget trafikeret.

Fyringsforsøgene paabegyndtes den 7de september, og sekretæren havde anledning til at medfølge lokomotivet fra Kongsvinger til Flisen og tilbage den 9de september.

Toget var et blandet passager- og godstog med 31 vogne, hvoraf 12 tomme, der toges med for at forøge togvekten. Lokomotivets tender var forhøiet 40 cm., for at kunne rumme det forøgede volum, som torven kræver. Der indtoges paa Kongsvinger 1 ton torv og 1 ton stenkul, som blandedes godt sammen. Med denne blanding viste det sig under farten ikke at være vanskelig at holde damptrykket vedlige

og føre toget frem og tilbage efter dets sædvanlige rute. Fyrbøderens arbejde var noget større end ved ren kulfyring. Da det var dagslys, var det ikke mulig at opdage gnister fra skorstenen. Lokomotivføreren paastod, at han heller ikke om aftenen lagde merke til nogen synderlig gnistdannelse. Imidlertid vil dette under de fortsatte prøver blive nøie undersøgt. I det hele taget lod det til, at den torv, som her benyttedes, var af en anden kvalitet end den, som anvendes ved lokomotivfyringen i det sydlige Sverige. Paa tilbageturen blev toget noget forsinket paa mellemstationerne, som følge af rangeringer og indlastning af gods, men forsinkelsen kjørt ind igjen, saa at toget ankom til Kongsvinger til ordinær Tid. Det medbragte brændselsforraad var da paa det nærmeste opbrugt. Torvens forbrænding viste sig at foregaa vel hurtig og tillige var der en del røgdannelse.

Der vil nu blive foretaget en mindre forandring ved lokomotivet for at skaffe noget mindre træk, idet torven kræver mindre luft til sin forbrænding og brænder hurtigere end stenkul.

Derefter vil forsøgene blive fortsat med vekselvis en uge ren kulfyring og en uge fyring med blanding af torv og stenkul i lige vægthold. Nøie regnskab vil blive ført med, hvor meget der daglig brændes, togenes størrelse o. s. v., hvorefter man vil kunne erholde sammenlignende resultater vedrørende fyringskostende.

Saasnart det lader sig gjøre, er det ogsaa meningen at paabegynde torvfyringsforsøg med en stationær dampkjedel paa statsbanernes verksted hersteds samt om muligt opvarme nogle jernbanestationer med torv. Herved vil det kvantum torv, som iaar er produceret paa Rustadmyren, være opbrugt.*)

Rødfos patronfabrik, vestre Toten har, som bekjendt, i flere aar anvendt torv som brændsel og skal fremdeles fortsætte hermed. Torven leveres fra *Lerudmyrens torvfabrik*. Resultater vedrørende torvfyringskostende sammenlignet med kul foreligger endnu ikke fra patronfabriken.

Med hensyn til anvendelsen af torv som brændsel i *offentlige bygninger* forøvrigt, da er forholdene her i Kristiania saadanne, at dette for tiden vanskelig lader sig gennemføre. Flere af departementerne bor tilleie, og hvor staten eier bygningerne, er der som regel gamle og lidet hensigtsmæssige ildsteder. Den nye justitsbygning, hvor man har centralopvarmning, skulde vistnok kunne egne sig for saadanne forsøg, men for nærværende kan ikke brugbar torv erholdes. Kristiania kommune har saaledes averteret efter torv for at foretage fyringsforsøg ved elektricitetsverket, men har til dato ikke modtaget noget anbud.

Udenfor Kristiania findes der vistnok flere offentlige bygninger, hvor det eventuelt vilde vise sig at være en besparelse for staten at anvende torv som brændsel. Men forsøg hermed maa ogsaa der bero, indtil torvfabriker bliver anlagt, saa at brugbar torv kan erholdes kjøbt.

*) Se forøvrigt efterfølgende indberetning om foreløbige forsøg med torvfyring ved lokomotiver i 1ste distrikt pag. 133—135, samt om udnyttelse af Rustadmyren pag. 169.

Sekretæren havde i sommer anledning til at undersøge brændsel-forholdene ved *Rønvik sindsygeasyl* pr. Bodø.

Asylet har en brændselkonto paa ca. kr. 23 000,00 aarlig. Heraf til fyrkul kr. 5 320,00, til koks kr. 1 400,00, til cinders kr. 13 125,00 og forøvrigt til ved. Fyrkullene kan det neppe blive tale om at erstatte med torv, fordi kulpriserne i Bodø er meget lave. Koksen anvendes for det meste i magasinovne, der som regel har en meget høi nytte-effekt, saa at koksen vanskelig lader sig erstatte med torv. Cindersen derimod anvendes udelukkende i centralopvarmningsapparaterne og kan eventuelt helt erstattes med torv. Der brændes aarlig 10 500 hl. cinders à kr. 1,25 = ... kr. 13 125,00
 Dette skulde kunne erstattes med 875 tons torv à kr. 10,00 = ... » 8 750,00

Herved spares altsaa eventuelt aarlig . . . kr. 4 375,00

En stor del af veden skulde ogsaa kunne spares, idet denne hovedsagelig anvendes til opfyringer; man har saaledes lige til 12 opfyringer daglig. Torvbrændsel gløder som bekjendt længere i asken, hvorved nye opfyringer skulde kunne undgaaes.

Imidlertid forefindes paa asylets eiendom kun nogle faa og smaa brugbare brændtorvmyrer. I det høieste skulde man paa disse kunne producere ca. 100 tons brændtorv aarlig, hvilket altsaa ikke paa langt nær vil kunne strække til for behovet. Jeg skal dog med det første udarbejde et forslag til asylets direktør for anlæg af en liden brændtorvfabrik, hvortil delvis er tænkt anvendt patienter som arbejdere.

Hvis brændtorv skal kunne erholdes i større mængder, maa der af et privat firma anlægges en større torvfabrik etsteds i omegnen af Bodø, saa at asylet kan faa kjøbt torv.

I forbindelse med ovenstaaende kan meddeles, at man i Sverige allerede længe har foretaget forsøg med torvfyring paa lokomotiver samt torvfyringsforsøg for opvarmning af offentlige bygninger. Om resultaterne af disse forsøg er der nu afgivet en indberetning, hvoraf hid sættes:

» *Torvfyringen paa godstogslokomotiverne* har under den mere udstrakte anvendelse, den nu har faaet, vistnok vist sig at medføre en del ulemper, som man tidligere ikke har lagt merke til, men ikke desto mindre har de tidligere vundne i det store og hele taget gunstige resultater af torvfyringsforsøgene paa godstogslokomotiver bekræftet sig. Man mener derfor, at torvfyringen bør fortsættes i den udstrækning, som brugbar torv kan erholdes til en rimelig pris, og uden at altfor lange torvtransporter foraarsages.

Fyring med torv i stationære dampkjedler bør forsøgsvis fortsættes, hvor der er mulighed for at opnaa et gunstigt resultat uden altfor store forandringer af ildstederne.

Forsøgsfyring med torv til opvarmning af boliger, venteværelser, ekspeditionslokaler m. m. har med hensyn til fyring i *spalteovne* givet

et gunstigt resultat, og forøvrigt har forsøgene i det store hele taget vist sig tilfredsstillende. Man mener derfor, at man sukcessivt bør anskaffe spalteeovne og andre torvfyiringsovne, der til en begyndelse ind-sættes paa steder, hvor brugbar torv kan erholdes til en rimelig pris«.

Efter hvad torvingeniøren foran har anført er torvfyiring nu under prøve ved vore jernbaner, og sagen vil fremdeles af departementet blive undersøgt og opmuntret. *Men som en absolut nødvendig betingelse for, at torv skal komme i brug, maa der kunne skaffes den nødvendige tilgang paa brugbar vare til en antagelig pris.* Forhaabentlig vil de nu igangsatte torvfabriker vise sig saapas lønnende, at de efterhaanden kan udvides og give stødet til, at lignende anlæg kommer i gang paa flere steder.

Punkt 2. At undersøge, hvorvidt jernbanefragtsatserne for brændtorv og torvstrø kan nedsættes og i tilfælde foranledige saadan nedsættelse.

VEDRØRENDE spørgsmaalet om nedsættelse af jernbanefragtsatserne for brændtorv og torvstrø har departementet under 26de mai 1904 bl. a. tilskrevet arbejdsdepartementet følgende:

»Paa grund af de nu paagaaende arbejder til en bedre udnyttelse af landets torvmyrer tillader departementet sig at henstille til det ærede departement at bevirke produkter af torvindustrien nedsat i lavest mulige fragtklasser. Herved vil antagelig denne industri faa en betydelig støtte, idet det færdige produkt ofte kan finde den fordelagtigste anvendelse paa steder, der ligger temmelig fjernt fra produktionsstedet«.

Denne henstillen, der var indtaget i en skrivelse fra nærværende departement, hvori omhandlede flere forhold vedrørende fragternes an-sættelse for landbrugsprodukter m. v., er af arbejdsdepartementet under 26de august iaar oversendt jernbanestyrelsen til udtalelse; men der var fra denne ved nærværende budgetforslags affattelse endnu ikke indløbet noget svar til arbejdsdepartementet.

Punkt 3 a. At overveie straffangers anvendelse i størst mulig udstrækning til myr dyrkningsarbejder.

STRAFFANGER har iaar for første gang været søgt anvendt i større udstrækning til arbejder i det frie med indgjærdning, veibygning, planering og skogplantning i Værdalsskredet.

Efter indberetning fra skogforvalteren er der i løbet af sommeren indtil 19de august paa 1418 dagsverk af 18 fanger opført 8000 meter staaltraadgjærde, bygget 1415 m. 3 m. bred vei og udplantet 15 000 stkr. 4-aarige granplanter, 17 000 stkr. 3-aarige furu- og 5000 stkr. 3-aarige buskfuruplanter. Desuden er en del af hustomten og raset planeret og afgrøftet. Det viste sig, at fangerne arbejdede med lyst

og iver. Ingen nævneværdig uorden og intet rømningsforsøg fandt sted. Til opsyn med plantningsarbeidet var antaget en skogkyndig tilsynsmand, men forresten lededes arbeidet af 3 fængselsbetjente. Skogdirektøren har havt anledning til at bese arbeidet og fandt alt særdeles vel udført.

Fangerne holdt til i en arbejderbarakke, bygget særskilt for dette øiemed og indredet med en større sovesal og mindre rum for opsynsbetjentene. I denne var, efter fængselsvæsenets forlangende, indlagt telefon.

For arbeidet betaltes kr. 2,00 pr. dagsverk, søndagene medregnet. Som øvede kunde man ikke vente det samme arbeide præsteret som af øvede arbejdere, og arbeidet faldt derfor en del kostbarere, end om saadanne havde været benyttet. Fængselsvæsenet vil imidlertid muligens se sig i stand til at nedsætte arbeidsbetalingen en del, forsaavidt man til næste aar skulde komme til at fortsætte med disse arbeider, hvortil der er anledning, forsaavidt midler kan skaffes. Af de af Værdalskomiteen foreslaaede veiarbeider og plantninger m. m., staar nemlig endnu en del igjen at udføre.

Efter de nu gjorte erfaringer vil der kunne blive tale om at benytte fanger til saadanne større arbeider, hvor fangerne kan arbeide paa samme sted i maanedsviis, og hvor man kan skaffe dem bolig med heldig, noget afsondret beliggenhed. Som saadanne større myrdyrkninger har man tænkt sig afgrøftningen af *Selsmyrterne* i Gudbrandsdalen, om denne skulde blive iverksat.

At anvende straffanger til arbeider omkring i statens skoge lader sig neppe gjøre. De her forefaldende *plantningsarbeider* er i reglen af lidet omfang og varer kun en ganske kort tid om vaaren. Og at hente fanger lange veie for saa korte tidsrum, vilde falde for kostbart, selv om man kunde være i stand til at skaffe brugbart logis, hvilket ogsaa selvfølgelig falder vanskeligt. Det samme gjælder om *myrdyrkningsarbeider* omkring i de offentlige skoge. Disse er ikke af det omfang, at det vil lønne sig at opføre kostbare barakker blot for deres skyld. Hertil kommer, at bevogtningen bestandig vil falde vanskelig og kostbar inde i de større skogtrakter, og at det ofte vil blive besværligt at besørge proviantering af saa mange mand paa afsidesliggende steder med tildels vanskelig adkomst.

Punkt 3 b. At overveie hvorvidt og paa hvilke betingelser staten tilhørende myrer, som er skikkede til opdyrkning eller til brændtorv- eller torvstrøtilvirkning, kan overlades private til dyrkning eller aftorvning.

DE omkring i de offentlige skoge liggende myrstrækninger har i de sidste aar i ikke liden udstrækning været overladt private enten til opdyrkning eller til udvinding af torvstrø og brændtorv. Overdragelsen har fundet sted dels til odel og eie, dels som leie for et længere

tidsrum ad gangen, begge dele paa særdeles lempelige vilkaar. At opsætte faste regler for disse betingelser lader sig paa forhaand ikke gjøre. Dertil er forholdene altfor forskellige i vort vidtstrakte land.

De til dyrkning eller industriel udnyttelse heldigst beliggende myrer ligger i skoge, tilhørende oplysningsvæsenets fond. Disse skoge har nemlig en langt heldigere beliggenhed nede i bygderne end de ofte fjernt fra bygden og høit over havet liggende statsalmenninger. Der indkommer derfor ogsaa ganske hyppig andragender om køb eller udnyttelse af saadanne bekvemt liggende myrstrækninger, og flere har været solgt eller overladt mod at svare en ganske lav leieafgift enten beregnet efter arealet eller pr. kubikmasse produceret brændtorv eller torvstrø. Størstedelen af disse skoge tilligger imidlertid embedsgaarde, og man har derfor ikke adgang til at overdrage saadanne myrstrækninger uden tillige at tage det tilbørlige hensyn til vedkommende brugers interesser.

Inden de store statsalmenninger findes vidtstrakte myrstrækninger, især i det nordenfjeldske. Men dels er disse saa langt bortliggende fra beboede strøg og dels af saa daarlig beskaffenhed, at der neppe paa lange tider vil blive tale om at tilgodegjøre dem i synderlig udstrækning til brændtorvtilvirkning, saa meget mere som der jo i regelen vil være overflod paa vedbrænde af affald eller løvskog paa de fleste steder. Hvor der hviler for mange brugsrettigheder paa en skog, kunde man jo tænke sig muligheden af, at torv her kunde og burde finde anvendelse, og skogdirektøren tilskrev i den anledning under 2den april 1903 skoginspektøren i det nordenfjeldske med anmodning om at meddele, hvilke offentlige skoge der kunde ansees skikket for en saadan udnyttelse, specielt for en prøvedrift for produktion af brændtorv.

Foruden nogle mindre prestegaardsskoge nævnte skoginspektøren i sit svar herpaa *Malviks* almenning i Søndre Trondhjems amt som en skog, der havde en ikke ubekvem adkomst og som det gjaldt at faa sparet mest mulig for brugsrettigheder. De inden denne almenning liggende myrstrækninger har derefter paa foranledning af skogdirektøren været undersøgt af torvingeniør Thaulow og amtsskogmester Aaeng, der imidlertid fandt forholdene for brændtorvdrift dersteds mindre gunstige.

Fjeldstuerne paa Dovre har tildels mindre god tilgang paa birkeved til brændsel og de derværende birkeskoge staar i fare for at gaa tilbage. Skogdirektøren har derfor anmodet skogforvalteren om at søge torvdrift iverksat i de myrstrækninger, som maatte findes skikkede dertil.

Det viste sig ved en af skogforvalteren i august maaned 1903 foretagen undersøgelse af en myr under fjeldstuen Jerkin, at denne var temmelig sandblandet ligesom der da fandtes tæle i myren. Det vil altsaa her være forbundet med vanskeligheder at faa denne udnyttet.

Fra en mindre torvmyr under Kongsvold har der et par aar været hentet mindre partier torv.

Ved Fokstuen findes der kun en ganske liden myr med brændtorv af mindre god kvalitet.

I *Dalsidens statsalmenning* har der i flere aar været stukket torv i en myr nede i dalen. Forresten kjender ikke skogforvalteren til andre torvmyrer inden Lesje skogforvaltningsdistrikt.

Forholdene her i saa henseende vil dog fremdeles blive gjenstand for undersøgelse.

Inden *Kolvereid* prestegaards udmarksstrækning findes store arealer med myr, skikket saavel til opdyrkning som til torvstrø. Efter indkommen ansøgning har skogdirektøren anbefalet, at der udarbejdes en plan for udstikning af parceller til salg og opdyrkning.

Af Skeiemyrene under *Lyseklostergodset* i Os herred har man udstukket til salg 7 myrstrækninger, der vil blive stillet til auktion. Parcellerne antages skikkede til at opdyrkes til smaabrug eller benyttes til hustomter.

Adgang til *opdyrkning* af myr har paa ansøgning været indvilget i stor udstrækning. Saaledes er der hovedsagelig som nybyggerpladse og tildels som indlæg til før bestaaende jordbrug alene for *Rendalens almenninger* meddelt 23 saadanne tilladelser i løbet af de sidste 4 aar. Der udstedes fæsteseddel paa meget billige vilkaar, saaledes at vedkommende faar ca. 20 maal myr til opdyrkning paa 10 aar ad gangen mod en aarlig afgift af 1 — en — krone aarlig. Der tilstaaes frit tømmer til den første opførelse af huse samt ved af tørt og affald. Selvfølgelig erholder brugeren adgang til at fornye fæstet, forsaavidt han ikke forbyder sig i nogen særlig grad.

Der er efter vor nugældende lovgivning ikke adgang til at sælge almenningsjord, forinden den efter meddelt rydningstilladelse er opdyrket, hvorfor de omhandlede myrstrækninger ikke kunde afhændes.

Som oplyst i budgetforelægget vedrørende statens skoge for næste termin agter departementet at forelægge kommende storting forslag om forandring i denne lovgivning.

Paa de fleste af de ovennævnte parceller er der nu opført husebygninger, og med den livlige trafik og gode arbejdsfortjeneste, som nu raader inden disse trakter paa grund af den store tømmerdrift, vil de nye rydningsmænd neppe have vanskeligt for at slaa sig igjennem.

Skogdirektøren har under 15de august 1904 tilstillet statens skogforvaltere følgende rundskrivelse:

»Ved stortingets beslutning af 17de februar 1904 blev regjeringen anmodet om at tage under overveielse forskjellige spørgsmaal angaaende foranstaltninger til fremme af myr- og torvsagen.

Blandt andet blev administrationen anmodet om at overveie:

»Hvorvidt og paa hvilke betingelser staten tilhørende myrer, som er skikkede til opdyrkning eller til brændtorv- eller torvstrøtilvirkning, kan overlades private til dyrkning eller aftorvning«.

Det vilde selvfølgelig være af betydning, om de med brugsrettigheder sterkt belastede statsalmenninger kunde lattes for de krav, som nu stilles til dem paa levering af ved saavel til gaardsfornødenhed som til sæterbrug. Ikke alene vilde herved skogen kunne spares, men samtidig

vilde en hel del med udvisning og kontrol forbundet arbeide falde bort. Hvor der altsaa inden statsalmenninger eller statsskoge inden deres distrikt forefindes brugbar brændtorv, skal jeg anmode Dem om at søge saadan bragt til anvendelse ved henvendelse til almenningsbestyrelser, sætereiere eller andre brugsberettigede. Disse vil kunne erholde torvtag udvist til fri afbenyttelse.

Landbrugsdepartementet og kirkedepartementet har meddelt mig, at man agter at stille sig mest mulig velvillig lige overfor indkommende andragender om tilladelse til at opdyrke eller aftorve myrstrækninger inden de offentlige skoge. Forsaavidt ikke arronderings- eller andre hensyn stiller sig hindrende i veien, vil man ogsaa være villig til at afhænde saadaane myrstrækninger.

Jeg skal anmode Dem om under Deres reiser at gjøre befolkningen bekendt hermed. Forsaavidt der til bedømmelse af myrstrækningens brugbarhed til opdyrkning, torvstrø eller brænde maatte tiltrænges fagmæssig undersøgelse, vil saadan kunne erholdes gratis ved henvendelse til distriktets landbrugsingeniør eller amtsagronom eller, hvor det gjælder større arbeider, myrselskabets ingeniør«.

Punkt 3 c. At overveie, hvorvidt der bør tilstaaes billige offentlige laan til torvmyrernes industrielle udnyttelse samt præmier til opmuntring af saadan udnyttelse.

SOM før anført har det vist sig omtrent umulig at erholde kjøbt brændtorv til fyring i privatboliger eller til industrielle anlæg. Ogsaa paa torvstrø til anvendelse i jordbruget har der mange steds vist sig en beklagelig mangel- og bl. a. har Kristiania kommunale renholdsverk i aarenes løb seet sig nødsaget til at indføre større mængder af denne vare fra Sverige.

Dette skriver sig fra, at *der har manglet paa kapital til at sætte torvfabriker i gang*, og det er ikke tvivlsomt, at sagen vilde faa et godt fremstød, om der kunde blive anledning til at tilstaa billige offentlige laan til vore myrers udnyttelse.

Af de under nærværende departement sorterende offentlige fonds kan der af *Bygdemagasinfondet* ifølge stortingsbeslutning af 28de maj 1883, jfr. kongelig resolution af 16de juni næstefter, bl. a. ydes laan til private til næringsveienes fremme i landdistrikterne, dog saaledes, at der for saadanne laan maa stilles kommunegaranti. I medhold af denne bestemmelse er en del af fondets midler udlaant til anlæg af *meierier*. Der vil ganske vist være adgang til, naar kommunegaranti stilles, at yde laan til torvmyrers industrielle udnyttelse. Men det er neppe rimeligt, at det, medens saadanne foretagender endnu befinder sig paa forsøgenes stadium, vil være let at erholde kommunegaranti, og dertil kommer, at bygdemagasinfondets midler er saa sterkt optagne ved fondets hovedformaal — at støtte kommuner som er i »korntrangstil-

fælde« — at det vil falde vanskeligt ialfald paa længere tid at afse midler til laan til torvanlæg.

Departementet antager heller ikke, at der af de under andre departementer henhørende fonds kan paaregnes laan i saadant øiemed. Skal midler derfor være sikkert tilgængelige, maa der efter departementets mening *oprettes et eget fond for saadanne laan*, paa en maade svarende til *jorddyrkningsfondet*.

Efter privat initiativ har der i tidens løb været iverksat flere til dels større industrielle torvanlæg paa flere kanter af landet. En del af disse har vist sig at være mislykkede spekulationer og ganske betydelige kapitaler har været tabt paa denne maade. Grunden hertil antages væsentlig at være, at flere af disse anlæg har været planlagt paa en lidet betryggende maade og uden fagmæssig vejledning. Herpaa er der nu raadet bod, idet myrselskabet ved sin torvingeniør yder vejledning i alle tekniske spørgsmaal vedrørende torvdrift, ligesom flere af vore landbrugsfunktionærer nu har havt anledning til at sætte sig ind i alle de fremskridt, som torvspørgsmaalet har gjort i udlandet.

Men flere anlæg til udnyttelse af vore torvmyrer er ogsaa strandet af mangel paa kapital, og det er desværre ogsaa udsigt til, at saa vil ske for eftertiden. Departementet skulde derfor anse det for meget heldigt, om der enten kunde oprettes et særskilt fond for denne sags fremme, eller om der kunde tilstaaes bidrag af allerede bestaaende offentlige fonds.

Den nuværende finansielle stilling tillader dog ikke, at der for tiden oprettes et saadant særskilt laanefond for myr- og torvsagens fremme.

Man tillader sig at oplyse, at vort naboland Sverige hertil har anvendt ikke mindre end 1¹/₂ million kroner, og følgerne viser sig da ogsaa i den store fremgang, sagen har vundet i dette land.

Saafernt der om laan til torvanlæg indkommer noget andragende, som fyldestgør de for udlaan af Bygdemagasinfondet fastsatte betingelser, vil departementet bestræbe sig for at imødekomme dette. Det er selvfølgelig, ikke mindst af hensyn til eksemplets magt, en fordel, om saa danne anlæg kan komme istand omkring i byggerne.

Premier til opmuntring til nyttiggørelse af myr staar paa myrselskabets program og vil blive iverksat som institution, saafernt de fornødne midler kan skaffes. Hidtil har selskabet ikke kunnet afse noget dertil, og spørgsmaalet synes i det hele at maatte være en fremtidssag.